

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. Vltima, Quomodo Logica sit necessaria ad alias scientias.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Probat minorem, quoad primam partem quia sic vnus habitus deberet recipi in altero habitu tãquam in subiecto, & deberet ipsum actuare: sed hoc non fit, quia vterque habitus æque immediate respicit intellectum tanquam subiectum. *Verum probatio hac minoris non subsistit*, quia tam facile negaretur minor ipsius, quam minor probanda. *Itaque probatur aliter illa minor*, quia actus per se præsupponit semper potentiam, & naturaliter non potest produci, nec etiam conseruari sine ipsa: sed aliquæ partes Logicæ possunt indifferenter ante se inuicem cõparari, ergo non habent se per modum actus & potentia. *Deinde*, quoties aliqua coniunguntur per modum actus per se & potentia, totum compositum ex ipsis habet aliquem effectum, quem vtraque pars secundum se, si poneretur simul absque vnione, non haberet; sed habitus totalis Logicæ non habet aliquem effectum, quem omnes partes eius non possent habere, etiam si ponerentur absque vnione illa per se, ergo &c.

Probat Suarez secundam partem minoris, quia quilibet pars extensua scientiæ totalis, v.g. illa pars, quæ respicit hanc conclusionem, quod definitio debeat cõstare genere & differentia, & illa pars quæ respicit hanc aliam conclusionem, quod membra diuidentia debeant esse adæquata diuiso, est indiuisibilis extensue, ergo non possunt vniri aliquo termino indiuisibili continuatiuo. *Probat cõsequentia primo*, quia, inquit, indiuisibilia non continuantur per alia indiuisibilia: secundum, quia illud indiuisibile continuatiuum deberet esse proportionatum partibus continuatis, & consequenter sicut partes continuatæ habitus inclinant ad aliquem actum, ita etiam illud indiuisibile deberet similiter inclinare ad aliquem actum.

Sed vtraque hac probatio consequentia non placet; non prima, quia valde incertum est vtrum sola diuisibilia continuari possint per indiuisibilia: multo minus placet secunda, quia indiuisibile continuatiuum non debet esse proportionatum in actiuitate partibus copulatis, sed sic tantum, vt possit eas continuare, vt patet discurrendo per puncta indiuisibilia aliarum rerum: ergo illud indiuisibile, quod copularet partes habitus totalis Logicæ, non deberet inclinare ad aliquem actum, sed deberet tantum continuare illos habitus partiales, qui ad partiales actus inclinant.

Deinde posset negari maior principalis, quia possent illæ partes habitus respicientes diuersas conclusiones vniri per respectum extrinsecus aduenientem, qui respectus non esset aliquid absolutum, sicut sunt indiuisibilia illa copulatiua albedinis, & quantitatis: sed de hoc alias.

111. *Obiicies contra conclusionem*: Logica totalis pertinet ad prædicamentum aliquod directe, sed si esset vna per aggregationem & per ordinem eo modo, quo est exercitus, non pertineret ad vllum prædicamentum, quod enim est sic vnum, nõ est vnum per se, sed per accidens.

Respondeo distinguendo maiorem: secundum quod est vna per aggregationem, nego maiorem: secundum quod quilibet eius pars est vna per se scientia, concedo maiorem; pertinet enim vt sic, ad prædicamentum qualitatis. Itaque quemadmodum vnum aggregatum ex pluribus hominibus ponitur in prædicamento substantia, quatenus quilibet homo secundum se ponitur in illo prædicamento, non verò quatenus est vnum aggregatum ex illis omnibus, ita etiam scientia totalis pertinet ad prædicamentum qualitatis, quatenus quilibet eius pars ad illud prædicamentum spectat, non verò quatenus est totum conflatum ex illis partibus: quod si quatenus esset vnum aggregatum ex multis inter se inuicem ordinatis, spectaret ad aliquod prædicamentum, deberet spectare ad prædicamentum, aliquod relationis, quia vt sic formaliter dicit relationem ordinis, quemadmodum est discurrendum de exercitu.

Cæteræ rationes, quæ contra nostram resolutionem obiici possunt, commodius soluentur, cum resolvemus vnde sit desumenda vnitas & distinctio scientiarum totalium.

112. *Logica totalis non habet vnitatem genericam aut specificam propriè loquendo*. Hæc sequitur ex dictis quia

Logica totalis est quid conflatum ex pluribus habitibus completis distinctæ speciei, qui inter se non vniuntur per se, sed per accidens, & consequenter non est quid per se vnum propriè loquendo, ergo non habet vnitatem specificam aut genericam propriè loquendo; quod enim talem vnitatem habet, debet esse vnum per se propriè loquendo, & vt sic directe collocabile in aliquo prædicamento, nisi sit quid transcendens. Dixi autem in conclusione, *propriè loquendo*, quia si comparatur Logica totalis ad suum obiectum adæquatum, v.g. syllogismum, potest desumere denominationem vnius generis scientiæ, vel vnius speciei scientiæ ab ipso, si ipsum sit vnum specie non includens sub se syllogismos distinctos speciei, aut vnum genere si includat sub se syllogismos distinctos speciei; eo enim modo, quo obiectum adæquatum est vnum in se, potest denominari extrinsece scientia esse vna, hæc tamen denominatio erit impropria cum non faciat ipsam scientiam totalem in se intrinsece esse vnicam speciem, aut vnicum genus.

Obiicies: Logica totalis abstrahit à Logica totali Petri & Pauli, quæ nõ distinguuntur speciei, sed tantum numero & prædicatur in quid de his, ergo est vna species respectu ipsorum; quod enim prædicatur de pluribus numero tantum differentibus in quid, est species propriè loquendo.

Respondeo negando consequentiam, & distinguendo eius probationem: si sit vnum per se, concedo, si non sit, nego. Et exemplum patet manifeste in aggregato abstracto ex pluribus aggregatis lapidum, quamuis enim in quid de illis prædicetur, tamen non est species propriè loquendo respectu eorum, quia non est vnus per se.

A D D I T I O.

Mastrius eadem disp. 1. nu. 79. meam doctrinam hac questione *conclusionem* 3. & 4. ait impugnata esse in sua Logica *disp. 12. q. a. 3.* quia nisi maior nexus esset inter habitus partiales, ex quibus conflatur scientia totalis quam aggregationis & ordinis, non esset maior ratio, cur ex omnibus conclusionibus Physicalibus constitueretur vna scientia quam ex Physicalibus & Logicalibus. Quod si dicatur, inquit, plures conclusiones potius in vnam classem conuenire, quam alias ob aliquam communem rationem obiectalem, in qua conueniunt & in qua velut in fundamento primo fundantur ipsarum veritates proxime vel remote, hæc ipsa vnitas est maior, quam solius ordinis aut aggregationis. *At nec hic* etiam aliquid affert responsione dignum: nam non probat villo modo quod illæ scientiæ partiales cõiungantur physice, aut vniantur vnione aliqua physica, ratione cuius facerent vnam per se scientiam totalem, quæ esset genus aut species aut cõsequenter vna vnitate specifica aut generica vnitate propriè dicta, neque soluit vt debebat fundamenta, quibus ego, quod docueram, probavi. Alteram autem vnionem aut vnitatem quam ipse in re admittit videtur ego etiam admissi vt ipsemet fateatur. Cur ergo contendit nimirum cum in re non possit, disputat de verbis, at certum est si verba ipsa spectes, me longe proprius loqui; & similitudinem illam maiorem ac conuenientiam, quam omnes scientiæ partiales conflatantes scientiam totalem habent maiorem inter se, quam cum scientiis partialibus conflatantibus aliam scientiam totalem, nihil proferas deseruire vt faciant vnam per se scientiam alia vnitate quam ordinis aut aggregationis, sicut nec similitudo specifica quam habent homines omnes aggregantes exercitum iuuat vt faciant inter se aliquid vni specie vel genere vel alia vnitate quã aggregationis ac ordinis, quod exemplum demonstrat intentum meum.

QVÆSTIO VLTIMA.

Quomodo Logica sit necessaria ad alias scientias.

113. *N*on est quæstio de Logica naturali, cum enim illa sit vis discursiua intellectus, sine qua naturaliter implicat cõparare scientiam vllam, non est dubium quin sit simpliciter necessaria ad scientiam cuiusvis, siue totalis, siue partialis, acquisitionem: quare quæstio debet esse

Logica totalis non habet vnitatem genericam aut specificam.

Quomodo scientia totalis spectat ad prædicamentum.

de Logica artificiali, non quidem quoad omnem omnino partem sui, sed principaliter controuersia tantum est de illa parte quæ docet modum conficiendi syllogismum, & eiusdem syllogismi naturam.

Quotuplicitur aliquid possit esse necessarium. Aduertendum autem aliquid posse esse necessarium ad finem aliquem dupliciter, primo simpliciter, secundo secundum quid: necessarium secundum quid dicitur illud quod tantum requiritur ad breuiter, expedite, & minori cum difficultate acquirendum finem; quamuis absolute potuisset finis acquiri sine illo: sic dicitur necessarius equus homini ad conficiendum longum iter, & sine controuersia Logica hoc modo est necessaria ad acquirendas scientias, & hoc ipso capite cuiusque scientiarum cupido commendatissima deberet esse. Necessarium simpliciter, & absolute subiudicatur in necessarium physice & moraliter, necessarium physice dicitur illud, sine quo non potest villo modo naturaliter finis acquiri, quia scilicet, vel est principium physicum sine totale, siue partiale influens in finem vel in aliquid prærequisicum ad acquisitionem finis, vel est conditio applicans tale principium ad producendum suum effectum, hoc modo est necessaria virtus calefactiua, & applicatio talis virtutis ad producendum calorem: Necessarium moraliter est illud, sine quo quidem posset finis acquiri physice, quia scilicet daretur sufficiens virtus physica, & applicatio eius sine illo ad producendum tale finem, tamē adeo difficulter produci posset sine illo, ut in communi hominum opinione censeretur impossibile. Sic dicitur esse necessarium vni homini ad vincendum centum homines habere aliquid auxilium extrinsecum, quia licet re vera, si vinceret illos homines non sequeretur vlla implicancia physica, habet enim virtutem physicam vnus, ut respectu vnus hominis interficiendi, ita respectu centum, tamen in communi prudentum æstimatione censeretur esse moraliter impossibile, vti faceret sine aliqua ope extrinseca sibi collata: & de necessario his duobus vltimis modis procedit hæc quæstio.

CONCLUSIO I.

Logica non est necessaria villo modo simpliciter, nec moraliter, nec physice ad acquirendam scientiam quamcumque partialem. Hæc est communior veterum, quos sequuntur Auerſa. q. 1. Log. sect. 4. Complut. disput. 1. proem. q. 7. contra Araxo 2. Met. quæst. 3. Gallego hic quæst. 1. ac Camerarius q. 5. plures pro se citant. Probatur: quia non est vlla difficultas aut physica, aut moralis assequendi aliquam scientiam partialem sine Logica, ergo non est necessaria simpliciter ad quamcumque scientiam partialem. Probatur antecedens, tum quia non potest assignari quænam sit, tum etiam quia aliquis syllogismus est tam euident ex natura sua, ut ad cognoscendum, quod euidenter concludat, non sit necessarium aliquid aliud præter ipsam vim intellectuum non impediam; & etiam potest talis syllogismus fieri absque adminiculo artis alienius, ut patet experientia in multis, qui & bene discunt, & cognoscunt se bene discunt in aliqua materia absque subsidio artis. Atqui si in tali syllogismo medius terminus esset causa siue à priori siue à posteriori connexionis prædicati conclusionis cum subiecto, sicut bene posset esse, tum quis sciret illam conclusionem: ergo potest dari scientia de aliqua conclusionem absque Logica artificiali.

Confirmatur, quia ante acquisitionem Logica artificialis debet sciri aliqua conclusio logica & illa scitur absque Logica artificiali, ergo scitur aliqua conclusio absque Logica artificiali.

115. Dices aliquam conclusionem logicam posse sciri, non tamen aliquam conclusionem vllius alterius scientiæ, & consequenter Logicam ad alias scientias esse simpliciter necessariam vel physice vel moraliter.

Contra illa conclusio logica propterea scitur absque Logica, quia deducitur clare & euidenter per discursum ipso lumine naturali intellectus notum, & non propterea quod sit Logica conclusio, ergo si conclusio physica, aut mathematica sic proponeretur, potuisset etiam sic sciri, sed nulla est ratio, cur aliqua non potuisset sic proponi tam bene quam illa logica proponebatur, ergo,

Dices, esse maximam rationem, quia Logica est instrumentum & modus acquirendi alias scientias secundum omnes.

Contra, quia potest esse modus, & instrumentum aliarum scientiarum dupliciter, vel ita ut conducat aliquo modo ad illas, vel ita ut sit simpliciter necessaria ad illas quoad omnes omnino conclusiones. Si dicatur, quod sit modus, aut instrumentum primo modo, hoc non obstat quo minus simpliciter possit aliqua conclusio alterius scientiæ cognosci sine ipsa, si vero dicatur modus, & instrumentum secundo modo, petitur aperte principium, nam hoc est quod negamus in conclusione, & cuius ratio ab aduersariis non potest assignari.

116. Obiicies contra hanc partem: non solum ad scientiam requiritur, quod ex causa deducat effectum, sed quod sciat etiam se id facere modo infallibili, quia alias non sciet imperturbabiliter, sed habebit aliquam formidinem, ne forte male deduxerit conclusionem ex præmissis: sed non potest scire se modo infallibili deducere conclusionem absque Logica: ergo ad scientiam Logica simpliciter est necessaria.

Respondeo negando minorem, sicut enim absque Logica artificiali potest scire se deducere primam conclusionem logicam, quam scit modo infallibili: ita etiam potest scire se modo infallibili deducere aliquam conclusionem alterius scientiæ.

Confirmatur hæc responsio, & simul conclusio, quia ideo cognoscit scientiæ, syllogismos factos in modo, & figura iuxta præscripta Logica habere infallibilem modum inferendi conclusionem, quia cognoscit illos regulati per illa principia lumine naturali nota: dici de omni, & dici de nullo, & quæcumque sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se, de quibus suo loco: sed potest lumine naturali cognoscere, quod hic syllogismus philosophicus omne constans materia & forma sublimari est mobile, ignis constat materia & forma sublimari, ergo est mobilis, regulatur per illa principia tam bene, quam quicumque syllogismus primus, quem facit, quando primo acquiritur Logicam: ergo potest esse certius quod conclusio euidenter & infallibiliter deducatur.

117. Obiicies secundo: scientia nequit haberi absque demonstratione, & hæc nequit haberi absque Logica artificiali ergo Logica artificialis est simpliciter necessaria.

Respondeo negando minorem, sicut enim prima demonstratio, qua cognoscitur prima conclusio Logica, habetur absque Logica artificiali, ita & potest haberi alia demonstratio, qua cognoscatur aliqua conclusio alterius scientiæ absque Logica.

Ratio autem vtriusque est quod demonstratio possit fieri duobus modis, primo cum aduertentia ad regulas aliquas vniuersales ostendentes quomodo vniuersaliter posset fieri discursus demonstratiuus, & hoc modo nequit fieri absque Logica artificiali, alio modo siue tali aduertentia, & sic potest absque Logica artificiali. Quando autem dicitur quod scientia sit effectus demonstrationis, & quod non possit haberi, nisi per eam, id non est intelligendum de demonstratione priori modo facta præcise, sed vel de illa, vel de demonstratione facta posteriori modo: unde patet posse haberi scientiam absque demonstratione artificiali, atque adeo absque Logica artificiali, per quod patet ad cæteras obiectiones.

CONCLUSIO II.

118. Vt quis addiscat scientiam aliquam totalem à præceptore experto in illa scientia non est ipsi necessaria simpliciter Logica, nec physice, nec moraliter. Hanc conclusionem non inuenio apud vllum. Probatur tamen, quia talis præceptor posset ipsi proponere omnes conclusiones scitas satis clare & euidenter: sed quando sic proponerentur, per Logicam naturalem posset quis cognoscere discursum esse bonum: ergo Logica artificialis non requireretur simpliciter villo modo. Probatur consequentia, quia eatenus requireretur, ne quis deciperetur in modo discurrendi, seu ut quis cognosceret discursum esse bonum, ergo si posset hoc facere per Logicam naturalem, non requireretur simpliciter artificialis.

G 3

Confirmatur.

Quia modo Logica sit modus ac instrumentum sciendi.

Scientia potest acquiri absque demonstratione artificiali.

Potest haberi scientia totalis absque Logica mediæ Magistro.

Confirmatur, quia non sunt valde multae conclusiones scitae in aliqua scientia totali; neque discursus, quibus illae ipsae probantur, sunt tam inevidentes & tam remotae à principiis lumine naturali notis, ut non posset ad eas tam moraliter, quam physice sufficere lumen intellectus praesertim boni & perspicacis.

Confirmatur, quia potuisset talis praeceptor ostendere ipsi quod omnis discursus scientificus istius scientiae regularetur per dici de omni, & dici de nullo; aut per quaecunque sunt eadem uni tertio, &c. & discens potuisset absque arte per lumen naturale videre quod ita esset.

Dices: praeceptor, non potuisset hoc facere sine Logica artificiali. *Contra*, quia hoc non obstat conclusioni, quae tantum asserit, quod aliquis posset discere scientiam totalem sine hoc, quod disceret Logicam artificialem vel quod haberet ipsam.

119 *Dices*: quando praeceptor ostenderet ipsi quod illi discursus regularentur per illa principia, tunc disceret Logicam artificialem.

Contra, quia non discit Logicam artificialem nisi quando discit aliquas regulas, quibus deberet conformare se inter discurrendum, aut quando disceret naturam discursus facti contra vel iuxta tales regulas: sed non esset necessarium, ut qui videret illos discursus regulari per illa principia, disceret aliquas regulas, aut naturam discursus facti iuxta aliquas regulas, sed tantum beneficio luminis naturalis cognosceret illud discursum esse bonum in illa determinata materia, quia proponeretur ipsi quod illa principia essent falsa, nisi ille discursus esset bonus.

Dices, multa possent per syllogismos sophisticos proponi ipsi contra illas conclusiones scitae, quae cum non posset soluere ob suam apparentiam, efficerent, ut dubitaret de conclusionibus scitis, & consequenter non haberet scientiam perfecte de iis, quia perfecta scientia excludit omnem dubitationem.

Respondeo, quamvis non cognosceret determinate forte, in quo peccaret discursus, bene tamen sciret, quod in aliquo peccaret, imo mediante aliqua distinctione, quam suggereret ipsi lumen naturale, potuisset totam difficultatem sophismatis aperte enadere: & certe iam communiter solvantur sophismata per distinctiones, & non per recursum ad Logicas regulas. Vnde negandum est, si semel sciret conclusionem, nec obliuisceretur istius scientiae, amplius eum dubitaturum de illa conclusione.

Deinde, qui optime sciret Logicam, & mediantibus eius regulis cognosceret scientificè aliquam conclusionem, posset adhuc haerere diu in soluenda aliqua difficultate proposita ipsi, nec tamen dubitaret de illa conclusione, aut si dubitaret, non est contra rationem scientiae admittere talem dubitationem: ergo quod non posset soluere difficultates, aut sophismata adducta contra conclusionem, quam sine Logica cognosceret, non impedit quominus ipsam sciret, praesertim cum non ex defectu cognitionis eius non possit illa soluere, sed ex defectu cognitionis aliquarum aliarum conclusionum.

CONCLUSIO III.

120. *Ut quis propria industria acquirat scientiam aliquam totalem perfecte, & praesertim quoad omnes conclusiones probabiles istius scientiae, necessaria est ipsi simpliciter necessitate morali Logica artificialis.* Haec est communis cum D. Augustino lib. 3. contra Acad. c. 17. Platone lib. 7. de Repub. & Philosopho 2. Met. 15. qui saepe etiam alunt veteres propter defectum Logicae sapius errant.

Probatur conclusio ratione primò, quia omnes Philosophi, qui ignorauerunt Logicam, errauerunt sapissime, & multò plus, quam qui Logicam calluerunt, ergo signum est quod Logica ad non errandum sit simpliciter necessaria necessitate morali.

Dices ipsum Philosophum, qui optime omnium cognovit Logicam, etiam erravisse, non tamen ob defectum Logicae, ergo similiter potuit contingere aliis Philosophis.

Contra, quia Philosophus non erravit in modo discurrendi, nisi quatenus supposuit aliquod principium pro vero, quod non erat verum: ait illi alij etiam erra-

uerunt in formando ipso discursu, & in deducendo id quod non sequebatur ex praemissis, & consequenter bene colligitur, quod illi errauerunt ob defectum Logicae, non autem Philosophus, & propterea ne sic erretur, Logicam esse necessariam saltem moraliter.

Probatur secundo, quia saepe apparet intellectui prima facie aliquem discursum esse bonum, qui tamen non est bonus, ut manifestum est experientia: & licet si quis diligentiam magnam adhiberet, potuisset lumine naturali cognoscere, quod non esset bonus, tamen inter tot discursus, qui in qualibet scientia occurrunt, est omnino moraliter impossibile, quin multos praetereat absque debito examine, nisi prius habeat Logicam artificialem, qua mediante possit facile regulare illos discursus.

Iuxta hanc autem conclusionem intelligenda sunt autoritates, eorum, qui necessitatem absolutam Logicae in ordine ad scientias acquirendas astruere videntur.

Addidi autem in conclusione praesertim quoad conclusiones omnes probabiles, quia in qualibet fere scientia totali multo plures sunt conclusiones probabiles, quae scientificae, ut patet in Physica, & Metaphysica: harum autem conclusionum plurimae vix possunt deduci nisi per syllogismos secundae, aut tertiae figurae, qui syllogismi non concludunt tam evidenter, quin aliquis posset dubitare de bonitate consequentiae, nisi esset instructus Logica, sciretque eos posse reduci ad syllogismos directos primae figurae, qui evidentissime concludunt: & propterea respectu harum conclusionum existimo maiorem esse necessitatem Logicae, quam respectu conclusionum, quae de facto sciuntur in aliqua scientia.

121. *Obiicies*: ipsa Logica totalis fuit inuenta sine Logica artificiali, ergo similiter possent inueniri aliae scientiae, praesertim cum nulla fere scientia sit magis difficilis quam ipsa Logica.

Respondetur communiter negando consequentiam, & ostendendo disparitatem, quia scilicet Logica tradit modum, ac instrumentum acquirendi alias scientias, & propterea Logica est necessaria ad alias scientias, non tamen ad seipsam; quia ad modum sciendi cognoscendum, non requiritur alius modus sciendi, qui prius cognosceretur, quia alias daretur processus in infinitum. *Confirmari potest hoc exemplo*: quia licet domus aedificari nequit absque securi, tamen ipsa securis potest fieri sine alia securi praexistente.

Sed contra, quia scientia, quae est de modo sciendi, sit tam difficilis & tam multas contineat conclusiones quae aliae scientiae, & tamen potest acquiri sine aliqua alia scientia, quae sit de modo sciendi, aut de aliquo alio, cur non etiam aliae scientiae pariformiter? nam dicere, id provenire ex eo quod illa sit de modo sciendi, & quod propter hoc sit ipsi peculiare, quod possit acquiri sine alia scientia, est petere principium, nisi ostendatur aliqua ratio vel à priori, vel à posteriori, quae id colligatur. Confirmatio etiam videtur ad oppositum: quia si securis esset tam difficilis factu, quam domus, & posset fieri sine alia securi, similiter & domus posset fieri.

122. *Respondeo ergo aliter*, Logicam totalem secundum aliquam partem sui fuisse inuentam sine alia Logica artificiali praexistente mediante Logica naturali, illa verò partem, quae habuit pro obiecto instrumentum, aliquod sciendi, verbi gratia syllogismum, conduxisse ad alias partes, & hoc tam necessario, ut sine illa parte, ceterae partes non acquireretur sine permixtione alicuius erroris.

Sed instabis: sicut prima pars fuit inuenta beneficio Logicae naturalis, cur non & ceterae partes?

Respondeo, quia, quando quis non habet praefixas regulas, licet possit quoad aliquas operationes recte se gerere, tamen quoad omnes, praesertim difficiles, & in quibus facile posset committi error, id moraliter est impossibile.

Instabis secundo, sicut una pars Logicae conducit ad alias partes Logicae, ita una pars Physicae conducit ad alias partes Physicae: ergo sicut Logica potuit totaliter inueniri, una parte adiuvante ad acquisitionem alterius, ita similiter & Physica.

Respondeo

Logica
est ne-
cessaria
ad scien-
tias to-
tales
propria
industria
acquiren-
das.

Respondeo negando paritatem antecedentis quoad omnia. & disparitas est, quod vna pars Logicæ potest conducere ad aliam duobus modis, primo quatenus cognitio obiecti vnus partis conduceret ad cognitionem obiecti alterius partis propter connexionem, quam ista obiecta haberet inter se: secundo quatenus obiecta vnus partis esset instrumentum, quo posset acquiri cognitio obiecti alterius partis, siue haberet connexionem cum ipso in ratione obiecti, siue non; vna verò pars Physicæ non conduceret ad cognitionem alterius partis, nisi primo modo tantum: secus est de Logica, cuius vna pars vtroque modo potest conducere ad acquirendam aliam partem.

TRACTATUS DE PRÆDICABILIBVS.

ORPHIRIVS Philosophus, secta Platonici, religione aliquando Christianus, à qua tamen postea defecit; cum videret ad pleniorē ac faciliorem intellectiōem libri Prædicamentorum Aristotelis, tyro- nibus valde profuturum, si quinque termini aut voces, de quibus in illo libro frequens occurrebat mētio, nempe *genus, species, differentia, proprium, & accidens*, & aliqua ad ea spectantia seorsim explicarentur; breuē tractatū de ipsis scripsit, quem *Ilagogen* seu introductionem vocauit, eo quod multum deferuiat Logicæ studiosis ad cognitionem libri Prædicamentorum, ac consequenter totius Logicæ introducendis. Hæc ergo *Ilagogen* modo explicanda est.

Vniuer-
sale vt sic
est obic-
ctum ad-
æquarū
huius tra-
ctatus.

Controuertitur autem de obiecto adæquato huius tractatus, sed omisso quæstionis parum vtilis longiori examine, tenendum est nobis cum Doctore nostro vniuer- sale vt sic, esse obiectum eius adæquatū (ex suppositione quod aliquod vnum obiectum sit assignandū pro adæ- quato cuiuslibet sciētiæ totali) quia omnes cōditiones ob- iecti adæquati ipsi conueniunt: est enim vnum quod cō- plectens omnia quæ in hoc tractatu per se cōsiderantur, habetque proprietates de se demonstrabiles: & licet à Porphyrio nō fuerit definitū, definitur tamē in aliis par- tibus Logicæ, & propterea non erat necesse vt ab ipso hic definiretur. Quamuis autem grauiores difficultates, quæ moueri possent de vniuersalibus, consulto omiserit Porphyrius, quod captū Chrysostomi, nobilis adolescentis Romani, ad quē hunc libellū direxit, excedere viderentur nec omnino essent necessariæ ad intelligēda prædicamē- ta: cōmuni tamen authorū huius ætatis methodo, quan- tum ad hoc, insisterēdo, illas etiam examinare oportu- num iudicauit. Itaque totum hunc tractatum sex dispu- tationibus absolui; quas tamen facilioris citationis causa continuabo quantum ad numerum cum præce- dentibus duabus, sicut & reliquas Logicæ cum his.

DISPUTATIO III.

De Vniuersali vt sic.

Vniuersale vt sic dicitur ex eo, quod dicat ordinem ad plura: quia vero multipliciter aliquid potest respicere plura, seu dicere ordinem ad illa, hinc multipliciter capitur vniuersale, quoddam enim est cōplexum, quod- dam incomplexum. *Vniuersale complexum*, est aliqua propositio, ex qua multe aliæ propositiones deduci possunt, vt, non sunt multiplicanda entia sine necessitate, quod est principium satis vniuersale in omnibus scientiis. *Vniuersale incomplexum* est aliquid vnum, quod non est propositio, dicens tamen ordinem ad plura, & di- uidi potest in *vniuersale in causando*, quod scilicet cau- sa potest plures effectus diuersarum specierum, vel se

Vniuer-
sale est
multi-
plex.

Quid
vniuer-
sale com-
plexum.

Quid in-
comple-
xum.

solo vt Deus, vel cum aliis causis determinatibus, vt Sol; & in *vniuersale vel significando*, seu representando, quod scilicet potest significare, aut representare plura, siue hoc faciant naturaliter, quemadmodum species tam ex- pressa, quam impressa hominis representat naturaliter omnes homines, siue ex instituto aut beneplacito, vt vox *homo* significat omnes homines; siue alio quouis modo, & in *vniuersale in prædicando*, quod est aliquid potens prædicari de pluribus, vt homo potest prædicari de Petro & Paulo; & in *vniuersale in essendo*, quod est illud quod potest inesse pluribus, vt homo, inest Petro & Paulo, qui alias de ipsis vere prædicari non posset.

2. Ex his autem pluribus vniuersaliū acceptionibus per se agitur in hac disputatione de vniuersali in duabus vltimis acceptionibus, quatenus scilicet est aliquid prædi- cabile de multis, & potens inexistere multis. Quia vero prius est rem inexistere multis, quā prædicari de multis; propterea enim potest prædicari vere de multis, quia potest inexistere multis; idē prius de vniuersali in es- sendo, quod vocatur Metaphysicū, quā de vniuersali in prædicando, quod vocatur logicum, tractandū est. Et si quærat cur vniuersale in essendo vocetur Metaphysi- cū, & in prædicando logicū cōmuniter responderi solet rationē esse, quod Metaphysicæ sit considerare proprie- tates rei abstractas à materia cōpetentes ipsi secundū se sine ordine ad actum intellectus, qualis est aptitudo in- existendi multis, quam habet vniuersale in essendo, qua- tale præcise & formaliter, & quod Logicæ sit agere de proprietatibus competentibus rebus vt dicunt ordinem ad actus intellectus comparatiuos, qualis est aptitudo prædicandi de multis, quam dicit vniuersale in prædi- cando qua tale.

Sed siue hæc sit vera causa huius nominis, siue non, sufficit iam ita capi communiter vtrumque vni- uersale.

QVÆSTIO I.

Quid est vniuersale Metaphysicum.

CONCLUSIO

3. *Bene describitur vniuersale Metaphysicum esse ali- quid vnum aptum inesse multis.* Ita communis cum Philosopho 7. Met. tex. 45. & patet, quia omni & soli conuenit, sufficienterque declarat naturam eius, vt pate- bit ex eius explicatione.

Dicitur *aliquid*, per quod intelligitur aliquid reale positium; vnde excluduntur à ratione vniuersalis hic definiti negationes, priuationes, & entia rationis; quamuis enim possit dari aliqua ratio vniuoce com- muni omnibus aut aliquibus entibus rationis, quæ es- set vniuersalis respectu ipsorum, & similiter alia ratio communis omnibus negationibus ac priuationibus: ni- hilominus hic de solo vniuersali positium per se agitur, quia illud solum est quod spectat per se ad cognitionem prædicamentorum, & quia ex cognitione eius facile deueniri potest in cognitionem illorum aliorum vni- uersalium.

Dicitur *vnum*, vt excludantur entia, quæ sunt vnum per accidens, vt tam quæ cōponuntur ex entibus diuer- forum prædicamentorum, v.g. album, dulce, quàm quæ componuntur ex entibus vnus prædicamenti, sed non dicentibus ordinem per se ad cōpositionem, v.g. aceruus lapidum, exercitus, & similia. Quamuis enim aceruus la- pidum vt sic, possit esse communis vniuoce huic & illi aceruo, exercitus vt sic communis huic & illi exercitui, & album etiam vt sic, commune huic & illi albo; tamen hic non placuit Philosophis agere de vniuersali, quod esset sic vnum, nec eius consideratio vere, ad institutum spectat, quod solum tendit ad considerationem eorum, quæ ponuntur in prædicamentis: quæ autem sunt vnum per accidens vt sic, non ponuntur in prædicamentis, vt postea dicemus.

4. *Quod si quærat, an vnum illud, quod est vniuersale hic descriptum, debeat esse quid completum;* quamuis aliqui teneant partem affirmatiuam, tamē negatiua no- bis præferenda videtur, quia vniuersale hic definitū, est quid comprehendens sub se quinque species, de quibus postea,

Quid
vniuer-
sale in cau-
sando.

Quid
vniuer-
sale in si-
gnifican-
do.

Quid
vniuer-
sale in præ-
dicando
& essen-
do.

Cur vni-
uersale
in essen-
do voca-
tur Me-
taphysi-
cum, &
in prædi-
cando
Logicū.

Descri-
ptio vni-
uersalis me-
taphysi-
ci.

Vniuer-
sale vt
sic non
debet esse
quid comple-
tum.